

hurá, 2|2026 muzeum!

Výstava Tavík
František Šimon:
Oči vidící

2

Výstava Vendulka
Prchalová: Směsi/
Mixtures Vol. 2

3

Archeologie
Výzkum v ulici
Ruská

5

Výročí
bitvy u Jičína
v roce 1866

6

Jičín kdysi
a dnes
Železnická ulice

7

Prohlídka Národního etnografického parku "Romulus Vuia" s etnografem dr. Silvestru Petacem z Transylvánského etnografického muzea v rumunské Cluj-Napoca v roce 2024.

Inspirace z Evropy díky programu ERASMUS+

Regionální muzeum a galerie v Jičíně se již delší dobu aktivně zapojuje do programu Erasmus+ v oblasti vzdělávání dospělých. Díky tomu mohou naši pracovníci vyjíždět do evropských institucí, účastnit se odborných kurzů nebo hostit zahraniční experty u nás v Jičíně. Tato spolupráce je úzce spjata s naším členstvím v krajském konsorciu, které sdružuje téměř všechny kulturní příspěvkové organizace Královéhradeckého kraje. Náš kraj je v tomto směru výjimečný, neboť patří k těm několika málo v ČR, které potenciál programu využívají takto intenzivně.

Naše aktivity související s Erasmus+ začaly už v roce 2019 účastí ve standardním dvouletém projektu. Tehdy naši

archeologové navštívili například odborná pracoviště v Itálii a na Univerzitě Konstantína Filozofa v Nitře. Realizovali jsme výjezdy do Maďarska a naše kunsthistorička absolvovala stáž ve Východoslovenském muzeu v Košicích.

V následujících letech jsme jako členové konsorcia získali akreditaci Erasmus+, která je oproti běžným grantům flexibilnější. Díky ní vyjela například naše přírodovědkyně Petra Zíková na stáž do Banské Bystrice a ředitel muzea navštívil kulturní organizace Žilinského a Košického samosprávného kraje. Archeologové pokračovali ve stážích v Itálii a studijní cesty

nás zavedly také do Rumunska a Řecka. Podnikli jsme také skupinovou stáž v muzeu Carlos Machado v Ponta Delgadě na portugalských Azorech. Na oplátku jsme v Jičíně přivítali experty z Rumunska, Slovenska a Itálie.

Od loňského léta pokračujeme v další akreditované etapě. Naše knihovnice již stihla absolvovat stáž ve Slovinském národním muzeu, ředitel zavítal k Prešovskému samosprávnému kraji a kunsthistorička se nedávno vrátila z pracovní cesty v Košicích.

Během našeho působení v rámci Erasmus+ jsme podnikli celkem 37 zahraničních stáží a strávili na nich celkem 298 dnů, hostili 5 zahraničních expertů, účastnili se 2 zahraničních kurzů. Navštívili jsme celkem 9 zemí.

→ pokračování ze str. 1

Mezinárodní spolupráce nám dává smysl v mnoha rovinách: přináší nové impulzy, zkušenosti a cenné kontakty. Program navíc motivuje zaměstnance k využívání cizích jazyků a je pro ně atraktivním benefitem – účastnit se mohou všichni odborní pracovníci. Zásadní je i finanční stránka: veškeré náklady jsou plně hrazeny z projektu, takže našemu zřizovateli, ani organizaci nevznikají žádné výdaje navíc. A mohli bychom přidat i další rozměry, které spolupráce přináší. Jedním z nejcnějších jsou ale nové kontakty se zahraničními partnery, které v mnoha případech mohou vést i do roviny přátelství. Pro naše muzeum je pak daleko jednodušší řešit například zahraniční zápůjčku anebo třeba zakládat nové mezinárodní projekty, které s Erasmus+ již nesouvisejí. Aktuálně se zabýváme například přípravou podání žádosti do visegrádského grantu, který je díky navázaným kontaktům přirozeným pokračováním těchto aktivit.

Michal Babik

Tavík František Šimon, Reminiscence, 1899, lept, papír.

VÝSTAVA Tavík František Šimon: Oči vidící

Galerii Karla Samšiňáka v letošním roce jako první opanují díla železnického rodáka Tavíka Františka Šimona.

Tavík František Šimon (1877–1942) v regionu východních Čech jistě není neznámou osobností. Jeho díla najdeme ve sbírce snad každé paměťové instituce regionu. V městském muzeu v Železnici mu věnovali část expozice a v minulosti se zde uskutečnilo několik jeho výstav.

František Šimon se narodil, jak už jsme naznačili, v Železnici u Jičína do rodiny krupaře Antonína Šimona a jeho manželky Anny (roz. Tavíkové) jako jedno ze sedmi dětí. Velmi záhy se u něj projevil výtvarný talent a již v sedmnácti letech byl přijat na *Akademii výtvarných umění v Praze*. Šimon se do Prahy přesunul v době fin de siècle, na přelomu století, v době předznamenávající velké celospolečenské změny, ale i změny na poli umění (nástup avantgardy). Prahu osvětlovalo nové elektrické osvětlení, vznikaly nové umělecké spolky a sdružení. Umělci řešili otázky ohledně směřování umění, protože otevření Národního divadla (1883) bylo pro mnohé symbolickým završením národního obrození.

František Šimon se zapsal do ateliéru Maxmiliána Pirnera, který na akademii působil od roku 1887. V osobnosti Maxmiliána Pirnera (1854–1954) můžeme hledat jednu ze zakladatelských osobností secesně symbolistní malby v našem prostředí. Ve své tvorbě mimo jiné reflektoval vlivy symbolistů Arnolda Böcklina a Gustava Moreaua. Výuka v jeho ateliéru se nesla v tradičním

akademickém duchu, který kladl hlavní důraz na bravurní zvládnutí kresby aktu, zásadní byl rovněž význam a motiv. Tavík František Šimon v Pirnerově ateliéru zůstal až do roku 1900. Studia měla pro Šimona zásadní význam, ale Praha mu začala být postupem času malá. Ještě před ukončením studia cestoval do Dalmácie, Bosny a Černé hory. Talentovaný Šimon roku 1902 získal Hlávkovo stipendium, které mu dovolilo odcestovat do Itálie a pak na dlouhou dobu zakotvit v Paříži, jež mu svou atmosférou naprosto uhrnula. Šťastná léta ve Francii skončila první světovou válkou, kdy se musel vrátit do své otčiny. Před skončením válečného běsnění stál u zrodu Spolku českých umělců grafiků Hollar (1917), jehož byl letitým předsedou. Ve vlasti navázal na své pařížské úspěchy a etabloval se mezi úspěšné umělce. Avšak kdykoliv se mu naskytla příležitost, opět našel své toulavé boty a vydal se na cesty. Během let procestoval téměř celý svět, o čemž svědčí jeho kresby, grafiky, ale i literární činnost, jako například *Listy z cesty kolem světa*, které vyšly v Praze v roce 1928. Ve stejném roce se také stal profesorem grafické speciálky na *Akademii výtvarných umění v Praze*. Mimo zápisků z cesty kolem světa knižně vydal i několik teoretických knih zaměřených na grafiku, např. *Poznámky a zkušenosti umělce grafika*, Praha 1919; *Příručka uměleckého grafika*, Praha 1921; *Dřevoryt. Druhá příručka uměleckého grafika*, Praha 1927.

Z tvorby Tavíka Františka Šimona jsou známé především grafiky zachycující jeho cesty. Zejména v přípravných kresbách se

zračí Šimonova vášeň pro cestování před příchodem overtourismu. V těchto dílech zachytil kouzlo poznávání vzdálených končin ze starých časů. Šimon zaznamenává vše, nesoudí, stejnou měrou zobrazuje pamětihodnosti, krajinu i obyvatele. Z obrazů na nás dýchá klid a bezčasí majestátní hory Fudži, krása indických žen i bída tamních obyvatel či neonové běsnění newyorských ulic. I v současnosti se tu a tam konají přehlídky Šimonova díla a kurátoři nejčastěji sáhnou právě po *Cestě kolem světa*. Taková výstava proběhla naposledy v loňském roce v *Galerii výtvarného umění v Ostravě*.

Komorní prostor galerie Karla Samšiňáka nám dovolí jít trochu jinou cestou, na výstavě *Tavík František Šimon: Oči vidící* představíme výtvarníka secesně symbolistní díla vzniklá kolem roku 1900. Výstava ukáže grafiky, kresby zapůjčené ze soukromé sbírky. Tyto práce doplníme jedním pozdním závanem secesního ladění v Šimonově díle, a to obrazem *Koupající se ženy* z roku 1920 ze sbírky RMaG v Jičíně. Název výstavy jsme si vypůjčili z názvu grafického listu *Oči vidící a oči viděné*, který zobrazuje muže a ženu dívající se do očí. Motiv očí ještě umocňuje orámování březovými kmeny, jejichž zvrásněná kůra připomíná lidské oči. Soumračné krajiny, hřbitovy, Salomé tančící s utatou hlavou Jana Křtitele, Hamlet s lebkou na hřbitově či lidské bytosti v snových výjevech, ale i koupající se dívky jsou motivy obrazů a grafik, které Šimon zpracovával v počátcích své tvorby. V dílech tušíme inspiraci v díle učitele M. Pirnera, V. Hynaise. Krajina na grafice *Reminiscence* nám pak připomene i zámčivé krajiny A. Böcklina.

Výstava bude otevřena od 2. 5. do 21. 6. na Šolcově statku v Sobotce. Vernisáž se uskuteční 1. 5. 2026.

VÝSTAVA

Vendulka Prchalová: Směsi/ Mixtures Vol. 2

Prostor lapidária bude po roční odmlce opět hostit výstavu skla, tentokrát představíme sklářskou výtvarnici Vendulku Prchalovou.

Vendulce Prchalové (1989) se sklo stalo osudným už od středoškolských studií, absolvovala totiž *Uměleckoprůmyslovou školu sklářskou v Železném Brodě*. Na středoškolské studium navázala v několika studijních programech. Pod vedením Bojka Šípka absolvovala obor Environmentalní design na *Technické univerzitě v Liberci*, sklářský obor studovala také v Ústí nad Labem v ateliéru Ilji Bílka. V roce 2014 nastoupila na *Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze* do ateliéru skla, který od roku 2008 vede Rony Plesl. V jeho ateliéru absolvovala i doktorský studijní program. Svě vzdělání prohlubuje prostřednictvím studijních a pracovních stáží. Výtvarnice pravidelně vystavuje na mezinárodních přehlídkách skla, její

Vendulka Prchalová, Směsi/Mixtures, 2022, sklo.

práce byly k vidění například na prestižní přehlídce *Venice Glass Week* v rámci české instalace *Czech Glass, Quo vadis?!*

Ve své tvorbě se zaměřuje na inovativní přístup. Sklo kombinuje s dalšími materiály, jako je kov, tuš, sádra aj. Věnuje se jak tvorbě skleněných plastik, tak výrobě autorského šperku.

Výstava *Vendulka Prchalová: Směsi / Mixtures Vol. 2* vychází z její disertační práce,

v níž se zabývala inovativním použitím materiálu a technologických postupů výroby skleněné tavené plastiky. Koncepce výstavy byla vytvořena přímo pro prostor soboteckého lapidária. Na návrhu instalace a její realizaci se podílel Adam Berger.

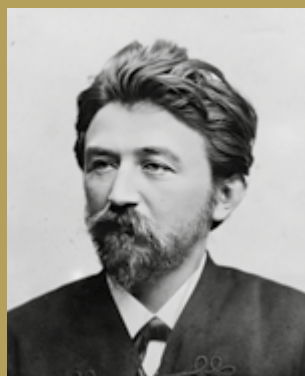
Výstava se uskuteční od 2. 5. do 31. 10. 2026 na Šolcově statku v Sobotce. Vernisáž se uskuteční 1. 5. 2026.

OSOBNOST

Karel V. Rais

„Rodné moje městečko leží v krajině jičínské, kolem vlnek milé mé Zlatnice; nad městečkem naším na straně severovýchodní strmí kamenitá, lesem jehličnatým porostlá stráň Hůra. Je to tatáž Hůra, o které kdysi Slepý mládenec prorokoval: „Až bude v Čechách nejhůře, až voje nepřátelské krev národa českého na kopytech koňských budou roznášeti, lidé pod Kamennou Hůrou budou zachráněni!“ – tak alespoň vyprávěla dobrá moje matička.“ (Karel Václav Rais: Ze srdce k srdcím, Rok „v Němcích“)

Spisovatel, básník a učitel Karel V. Rais se narodil 4. ledna 1959 v Lázních Běláhrad, kde také začal chodit do školy. Po dvou letech na německé škole ve Vrchlabí začal studovat v Jičíně, nejprve na nižší reálce a od roku 1873 na učitelském ústavu. Po jeho absolvování nastoupil na místo nižšího učitele v Trhové Kamenici a od roku 1882 učil v Hlinsku. V roce 1887 se mu splnil sen dostat se blíže k pražskému kulturnímu dění a byl přeložen do Podolí. Následovala žižkovská škola, od roku 1894 chlapecká měšťanská škola na Král. Vinohradech. V roce 1899 byl jmenován ředitelem na tamější měšťanské škole

dívčí, kde působil až do svého penzionování v roce 1920.

Rais začal s literární tvorbou už za působení v Trhové Kamenici, kde píše básně pro děti a mládež, pro ty nejmladší různé hříčky a říkadla, tvorba pro starší děti již sledovala výchovné cíle, mládeži věnoval historickou epiku, portréty významných osobností a objevují se zde již pro Raisa typické příběhy z vesnického života. Psal také básně o těžkostech povolání učitele, satirickou prózu zaměřenou na školství i národnostní problematiku. To vše publikoval ve spoustě různých časopisů.

Jádrem Raisovy tvorby je však realistická próza z vesnického i maloměstského

prostředí Podkrkonoší, Českomoravské vysočiny v okolí Hlinska, které sám poznal a detailně popsal a k jejímuž psaní přistupoval dvěma směry. V prvním Rais zaujímá kritický postoj k vesnické a maloměstské společnosti, který se naplno projevil v románu *Kalibův zločin* odehrávajícím se přímo v Jičíně, ve kterém popisuje tragédii rozvratu rodiny způsobenou lidskou hrabivostí a bezohledností. Druhý Raisův postoj, pozitivní, se pak odráží například v díle *Zapadlí vlastenci*, vyprávějící o mladém učiteli v podkrkonošské vesnici, který se i „na konci světa“ setkává s obrozeneckými myšlenkami, které v něm probouzí národní cítění. K tomuto pozitivnímu Raisovu směru se řadí také dílo *Pantáta Bezoušek, Káča* či s výhradami román *Západ*.

Rais ve svém díle často reflektuje mezigenerační problémy. Postavy jsou dobře psychologicky vykresleny, vnitřní rozpolcenost člověka, jeho slabosti vyvolávají konfliktní situace, které jsou však často zmírněny svéráznými, často humornými postavami či romantickými popisy krajiny.

Karel V. Rais zemřel v Praze 8. července 1926 a je pochován na Vinohradském hřbitově.

Gabriela Brokešová

ARCHEOLOGIE

Výzkum v ulici Ruská

Od poloviny ledna do března 2026 probíhal záchranný archeologický výzkum realizovaný Regionálním muzeem a galerií v Jičíně, vyvolaný plánovanou rekonstrukcí ulic Ruská a Poděbradova. Již na základě archivních rešerší bylo zřejmé, že zejména v prostoru křižovatky ulic Ruská a 17. listopadu lze očekávat archeologicky významné situace, a proto výzkum probíhal v úzké koordinaci s investorem i stavební firmou a byl realizován s předstihem v trase plánované pokládky kanalizace tak, aby nedošlo ke zpoždění či narušení harmonogramu stavebních prací.

V první fázi byly odkryty pozůstatky dřevěných, především roubených konstrukcí hráze náležející starší, doposud neznámé, fázi Špitálského rybníka, jednoho z klíčových vodních děl v bezprostředním zázemí města. Součástí nálezů byla výpusť a náhon odvádějící vodu k mlýnu situovanému pod městskou branou, v pramenech označovanému jako mlýn „dolejší“, „podbranský“ či „rybníčný“. Tento mlýn patřil již ve 14. století obci, která jej pronajímala jednotlivým mlynářům, přičemž v průběhu 16. století přešel postupně do vrchnostenského držení; jeho pozdější označení jako Grossův mlýn dokládá kontinuitu využívání lokality až do novověku. Odkryt byl rovněž jednoobloukový kamenný most z přelomu 18. a 19. století, pod nímž byl veden přívod vody k tehdejšímu Grossovu mlýnu, jehož základy se dnes nacházejí pod budovou současného městského úřadu. Špitálský rybník plnil nejen hospodářskou funkci (chov ryb, pohon mlýna), ale i roli regulátoru vodního režimu a významného prvku

městské obrany. V jeho „chobotu“, tedy části vybíhající směrem k opevnění, se nacházely louky, komunikace i technická zařízení, které byly již v 15. a 16. století předmětem častých majetkových transakcí a právních úprav; prameny zároveň zmiňují existenci mostku a průjezdní komunikace přes tuto část rybníka, což odpovídá i archeologicky zachycené situaci.

Druhá fáze výzkumu přinesla zásadní poznatky k podobě městského opevnění v prostoru zaniklé Velišské brány. Byla zde odkryta téměř kompletní situace fortifikačního systému, zahrnující ve své první stavební fázi více než 8 m široký a 3,4 m hluboký příkop, mohutný kamenný základ hradby a relikty dřevěného mostu, založeného na dubových pilotách. Kolem poloviny 15. století došlo k výrazné přestavbě tohoto prostoru, kdy byla Velišská brána doplněna o kamenný most a vysunutě předbrání: jižní část příkopu byla částečně zasypana a do jeho prostoru byl vložen jednoobloukový kamenný most, přisazený ze severní strany přímo k tělesu brány, zatímco na jižní straně na něj navazovalo diagonálně vysunutě předbrání, tedy předsunutý fortifikační prvek chránící vstup do města před přímým postřelováním a zároveň kontrolující přístup po komunikaci vedené po hrázi přilehlého rybníka. Podle historických pramenů patřila Velišská brána k trojici hlavních městských bran Jičína a zajišťovala spojení ve směru na Prahu; spolu s Valdickou a Holínskou bránou tvořila základní komunikační osu města, doplněnou o menší fortny. Brána byla součástí souvislého pásu kamenných

Základy jednoobloukového kamenného mostu z přelomu 18. a 19. století před Grossovým mlýnem.

hradeb, které obepínaly město již ve středověku a byly postupně zesilovány a doplňovány o pokročilejší obranné prvky. Klenba kamenného mostu byla rozebrána a zmenšený prostor příkopu pod ním zasypan v první polovině 17. století, pravděpodobně v souvislosti s valdštejnskou přestavbou města a jeho opevnění.

Prostor před Velišskou bránou tak představoval důležitou přechodovou zónu mezi intravilánem města a jeho hospodářským zázemím, kde se soustřeďovaly nejen obranné prvky, ale i zařízení spojená s výrobou a zpracováním surovin, zejména mlýny a další objekty závislé na vodním režimu. Dosavadní výsledky archeologického výzkumu zásadním způsobem rozšiřují naše poznání o konkrétní podobě této části města a potvrzují, že prostor dnešních ulic Ruská, Na Hrádku a 17. listopadu byl v minulosti dynamickým a funkčně významným územím, v němž se prolínaly obranné, hospodářské i komunikační funkce.

Jiří Unger

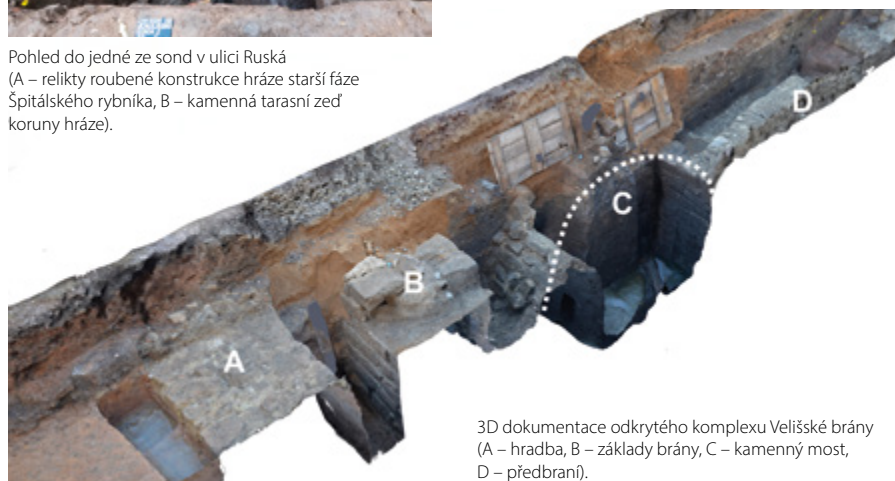
Pohled do jedné ze sond v ulici Ruská (A – relikty roubené konstrukce hráze starší fáze Špitálského rybníka, B – kamenná tarasní zeď koruny hráze).

Další relikty dřevěných konstrukcí souvisejících s vodohospodářským systémem v prostoru dnešní křižovatky.

Stratigrafické odlišení dvou stavebních fází komplexu brány v jižní části sondy (A – průběh původního příkopu, B – dubový kůl na hraně příkopu, pravděpodobný relikv nejstaršího dřevěného mostu, C – rub klenby a založení mladšího kamenného mostu do příkopu).

3D dokumentace odkrytého komplexu Velišské brány (A – hradba, B – základy brány, C – kamenný most, D – předbrání).

Ve výplni příkopu pod kamenným mostem se podařilo nalézt koženou dětskou botičku ze 17. století.

Jindřich Procházka, Cesta k Jičínu, 1943, akvarel, papír, 38 x 55 cm (Sbírka RMaG v Jičíně).

NOVÉ PŘÍRŮSTKY DO SBÍRKY Jindřich Procházka: Cesta k Jičínu

Společně s kolegy jsme vždy rádi, když do sbírky získáme dílo, které zobrazuje přímo město Jičín. Takový předmět pro nás má nejen uměleckou hodnotu, ale také hodnotu historiografickou. Pomocí těchto obrazů můžeme sledovat vývoj a proměny města. Stávají se pro nás nezastupitelným pramenem poznání. Právě proto je velmi důležité tato díla vyhledávat a případně i zakupovat do muzejních sbírek. Jeden takový obraz jsme získali díky štědrému daru a tímto příspěvkem vám jej chceme představit.

Snad v každém regionu žil malíř, který zachycoval pomíjivou krásu svého okolí. Malby městských zákoutí, uliček a vedut jsou dnes cennými svědky dávno zašlých časů. Jedním takovým umělcem pro Jičín jistě byl Jindřich Procházka.

Jindřich Procházka se narodil 6. listopadu 1888 v Novém Městě nad Metují. Roku 1897 rodina přesídlila do Jičína, kde budoucí malíř absolvoval gymnázium. Procházka si pro sebe vysnil dráhu malíře a krátce se školil v malířské škole Ludvíka Vacátka. Ve dvaceti letech nastoupil na Akademii výtvarných umění v Praze, do krajinářské speciálky vedené Rudolfem Otto von Ottenfeldem. Jako mnoho dalších musel během válečných let své školení přerušit. Na akademii se vrátil hned po válce, avšak z rodinných důvodů studia nedokončil. Ovšem svého snu se nevzdal. Od počátku 20. let 20. století se Procházka tvorbou váže k Jičínsku, maluje město

a jeho bližší i vzdálenější okolí. Z Jičína podnikal studijní cesty do Dalmácie a Itálie. V roce 1924 se oženil a v Tyršově ulici čp. 241 si zařídil svůj ateliér.

Dvacátá a třicátá léta patřila k nejšťastnějšímu a umělecky nejplodnějšímu období Procházka života. Během této doby se stal oblíbeným jičínským malířem a jeho městské veduty, mnohdy oživené žánrovými scénkami, či krajiny zdobily nejednu jičínskou domácnost. Kromě malby městských zátiší a krajin se věnoval i malbě květin či portrétů. V roce 1936 získal od rady města zakázku na vytvoření panoramat Českého ráje, která oživila nádražní budovu. Roku 1938 se Procházka s rodinou přestěhoval do Vršovic, kde si jeho manželka otevřela papírnictví. Do Jičína se vrátil na několikaměsíční pobyty. Stěhování do Prahy poskytlo Jindřichu Procházce řadu uměleckých podmětů, obnovil své kontakty s výtvarníky, účastnil se výstav Jednoty výtvarných umělců. Rovněž sama Praha se stala cenným zdrojem Procházkovy tvorby. Během války opakovaně maloval idylické pražské scenerie a zákoutí. Po roce 1948 zůstal mimo oficiální umělecký svaz. Roku 1957 získal větší zakázku na panorama Prachovských skal v hotelu Skalní město (Košiček). Jindřich Procházka zemřel 12. 3. 1969.

Jak jsme naznačili výše, Jindřich Procházka v Jičíně rozhodně není neznámým

KRÁTCE Z MUZEA

Na začátku února se jičínské muzeum již poněkolkáté aktivně zúčastnilo tradičního masopustu v Robousích. Kromě dílen pro děti zajistilo muzeum také hudbu, pub-kvíz a neodolalo ani účasti v průvodu.

Naše historičky Hana Fajstauerová a Jana Kořínková dokončují publikaci o Václavu Čtvrtkovi, která vyjde u příležitosti 50letého výročí úmrtí tohoto významného spisovatele.

Oborní pracovníci začali připravovat další číslo Muzejních novin, které se bude věnovat obci Sekeřice.

Naše tři zaměstnankyně se v dubnu v rámci programu Erasmus+ zúčastnily 5denní stáže v muzeích v belgických Bruggách.

Šolcův statek v Sobotce se začal připravovat na další sezónu, v dubnu v něm začal velký jarní úklid, kultivována byla i zeleň v okolí statku.

Archeologové se v prvním čtvrtletí roku zabývali především výzkumem souvisejícím s rekonstrukcí ulice Ruské (viz. předchozí str. 4).

umělcem a proto se jistě nebudete divit, že jeho obrazy, grafiky a kresby máme i v našem muzeu. Jeho práce jsou součástí etnografické a zejména galerijní sbírky, celkem se jedná o téměř tři desítky prací. Mezi všemi jeho Jičiny, Prachovskými skalami a Troskami nejvíce pozornosti upoutávají poetické zimní akvarely s hrajícími si dětmi na jičínském náměstí. Jako poslední naši sbírku Procházkových děl rozšířil půvabný obraz Jičína zachyceného z Holínského předměstí, který v roce 2023 muzeu věnoval liberecký sběratel Roman Karpaš. Jindřich Procházka v díle zachytil idylickou příměstskou krajinu z okolí Jičína, který se se svou Valdickou bránou a kostelem sv. Jakuba Většího rýsuje na pozadí. V předním plánu je pak zachycena polní cesta, po které kráčí maminka s dcerkou v červených šatečkách.

Obraz *Cesta k Jičínu* Procházka vytvořil svou oblíbenou technikou, tudíž akvarelem. Jako podklad mu posloužila lepenka o velikosti 38 x 55 cm. V pravém dolním rohu můžeme nalézt dobře čitelnou signaturu Jindřich Procházka / 1943. Dílo vzniklo během válečných let, v době, kdy Procházka již několik let dlel v Praze, ale do Jičína se stále s láskou vracel.

Jana Schlesingerová

Pohled na Jičín z věže novoměstského kostela, 1866, foto Anton Carl Pitzek (Sbírka RMaG v Jičíně).

6 VÝROČÍ bitvy u Jičína v roce 1866: Jičín před bitvou

Anton Carl Pitzek (? – 1888 Trutnov) patřil k významným fotografům působících na Trutnovsku. V roce 1866 pořídil z věže novoměstského kostela jedinečný fotografický záběr na Jičín. Právě v tomto roce zasáhla celé okolí města jedna z bitev prusko-rakouské války.

Jičínská bitva se stala jedním z významných momentů tohoto válečného konfliktu, který se odehrával na severním bojišti. Válka zastihla město v době, kdy se Jičín začal rozvíjet pod vlivem politických změn počátku 60. let 19. století. Nastávalo období nového vzestupu a počátků ústavního života. Důležitou předzvěstí těchto změn byl Říjnový diplom císaře Františka Josefa I.

Z hlediska samosprávy byl pro Jičín zásadní rok 1864. Zákon přijatý v tomto roce umožnil vznik okresní samosprávy, jejímiž orgány se staly okresní výbor a okresní zastupitelstvo. Prvním okresním starostou byl zvolen JUDr. Jindřich Karel Lev Klauudy. V průběhu válečného roku 1866 opustila město většina úřadů; svou činnost však nadále vykonávalo okresní zastupitelstvo, a to pod pruským dohledem.

V polovině 19. století umístění všech jičínských škol naprosto nevyhovovalo a nepostačovalo. Jičínská obec se proto rozhodla vybudovat samostatnou školní budovu.

Západní strana Velkého náměstí (dnes Valdštejnovo) v Jičíně, před 1880 (Sbírka RMaG v Jičíně).

Roku 1863 byl za tímto účelem zakoupen dům na Mariánském náměstí, tzv. Stará pošta. Pro všechny školy však jeho prostory nestačily, a tak byly po jeho prodeji zakoupeny tři dřevěné domy na Holínském předměstí, stojící vedle něj. Dne 11. září 1865 zde byl položen základní kámen nové školní budovy. Stavbu však přerušila válka následujícího roku, a proto byla budova vysvěcena až 13. října 1867. Od 1. října 1867 zde v prvním patře sídlila chlapecká škola, v přízemí škola dívčí a ve druhém patře reálka (nižší reálné gymnázium).

Na počátku šedesátých let vznikly v Jičíně také první peněžní ústavy. Roku 1861 se skupina jičínských občanů pokusila založit *Občanskou záložnu*, která zahájila svou činnost 1. ledna 1862. V letech 1862–1906 sídlila v domě Antonína Soumara, jičínského obchodníka a aktivního člena řady místních spolků. Druhý peněžní ústav, *Obecní spořitelna*, za jehož vklady a úroky ručila obec celým svým majetkem, vznikl ve stejné době.

Poštovní úřad byl v letech 1794–1877 umístěn v domě zvaném Stará pošta (čp. 46) na Holínském předměstí. Od roku 1864 měl Jičín také telegrafní úřad s linkou vedoucí z Prahy přes Sobotku a Jičín do Josefova.

Velké náměstí (dnes Valdštejnovo) mělo na konci 19. století 2 kašny – Neptunovu a kašnu se sochou Amfitrité, 1870, kopie (Sbírka RMaG v Jičíně).

Ve městě nechyběla ani nemocnice. Roku 1853 byl pro tento účel zakoupen dům čp. 118 na Novém Městě, na rohu dnešních ulic Raisovy a Ruské. Po dalších veřejných sbírkách byl dům v roce 1855 přestavěn a upraven tak, aby mohl sloužit pro pětadvacet nemocných. Brzy však přestal vyhovovat především z kapacitních důvodů, a proto byl zakoupen dům čp. 136 naproti novoměstskému kostelu, který byl 20. listopadu 1864 vysvěcen. Počet pacientů však nadále rychle rostl, a tak byla přikoupena část sousední zahrady, kde byla roku 1868 zahájena stavba nové budovy.

První pokus o oživení společenského a kulturního života představovala snaha o založení spolku *Beseda* již v roce 1850. Politická situace však tehdy jeho rozvoji nepřála. Spolek byl proto znovu založen až roku 1861, tentokrát s úspěchem. Následovala řada nových dalších spolků, které pořádaly mnoho slavností, besed, ale i plesů, akademií apod.

K nejzajímavějším spolkům působícím ve městě patřil *Sbor dělostřelecký*, známý také jako ostrostřelci, který sehrál důležitou roli i během války roku 1866. Jeho členům se lidově přezdívalo *šorfšicové* nebo zkráceně *šicové*. Sbor vznikl již roku 1814 a jeho působištěm byla krytá střelnice u výletního hostince na Valdickém předměstí, v místě původních Svatováclavských lázní.

Vedle kulturních a vzdělávacích spolků působil v Jičíně také spolek tělovýchovný, jehož stanovy byly schváleny 1. listopadu 1862. V první polovině šedesátých let, konkrétně v červnu roku 1863, byla na rybníce Kníže otevřena první *Občanská plovárna v Jičíně*, určená pro veřejnost. Jednalo se o jednoduchou stavbu, kterou vybudoval stavitel Josef Korel za 372 zlatých.

Do tohoto poměrně poklidného života města zasáhla v létě roku 1866 prusko-rakouská válka, jejíž bitva u Jičína 29. června 1866 se stala rozhodující pro neblahý výsledek celé války pro habsburskou monarchii.

JIČÍN KDYSI A DNES Železnická ulice čp. 75

Josef a Marie Holvekoví zakoupili v roce 1819 pozemek s malou stodolou a následně zde vystavěli přízemní domek, čp. 75. Od nich dům již se zahradou odkoupili manželé Prokopovi a od nich o dva roky později (v roce 1834) koupil dům František Sigmund, který vlastnil v Liberci továrnu na sukna. K dalším majitelům patřil např. povozník Josef Jakubec, či na sklonku 19. století Antonín Jakubec, který působil jako lékárník v Třebíči. Na snímku je dům zachycen těsně před demolicí pro následnou stavbu nové základní školy na

Dům čp. 75 v Železnické ulici těsně před demolicí. 70. léta 20. století, foto Josef Knopp (Sbírka RMaG v Jičíně).

sklonku 70. let 20. století. Postavena měla být nová budova pro 4. základní školu, která se stále potýkala s problémem umístění jednotlivých tříd. Třídy byly prakticky rozptýleny po celém městě, žáci jedné z nich dokonce museli jezdit do Holína. Nové pavilóny pro školu, která tehdy měla 22 tříd, byly slavnostně předány do užívání 30. srpna 1980. Jednotlivé pavilóny, které jsou propojeny chodbami, měly být tehdy

Jeden z pavilónů ZŠ Železnická, který stojí na místě původního čp. 75. Foto Jana Kořínková.

vybaveny mj. speciálními učebnami pro chemii, fyziku a pro výuku vaření, nechyběla zde tělocvična, školní jídelna a centrální šatny. Sadové a terénní úpravy pak probíhaly v průběhu celého roku 1980. Při úklidu a čištění jednotlivých pavilónů před slavnostním otevřením pomáhali studenti jičínského gymnázia.

Jana Kořínková

7

JIČÍNSKÉ ŠKOLY ZŠ Jednička v ulici 17. listopadu

Stavba nové školní budovy pro národní školy se stala na konci 19. století pro město Jičín nezbytností. V roce 1894 obec zakoupila část západní zámecké zahrady určenou k výstavbě školy a zároveň k otevření nových ulic spojujících Staré město s Pražským předměstím a Novým Městem. Dne 18. června 1895 byl na pozemku bývalé zámecké zahrady položen základní kámen budoucí školy, která byla slavnostně vysvěcena 27. září 1896.

Se školní budovou bezprostředně sousedil objekt v ulici Smiřických, jenž patřil *Obecní spořitelně jičínské*. Ta se sem přestěhovala na konci roku 1896. V roce 1904 bylo v proluce mezi školou a spořitelnou přistavěno spojovací křídlo, které oba objekty stavěbně propojilo.

Budova školy však v průběhu času nesloužila pouze národní škole. Již v roce 1902 zde byla dočasně umístěna průmyslová a obchodní škola. V letech 1953–1970 tu své místo měla také zvláštní škola. Významnou proměnu přinesla rozsáhlá rekonstrukce provedená v letech 1983–1993, po níž škola začala využívat i prostory bývalé spořitelny, která se mezitím přestěhovala do nové budovy u autobusového nádraží.

Do života školy opakovaně zasáhly také válečné události 20. století. Po mobilizaci v červenci 1914 byly všechny školy ve městě zabrány vojskem. Budova obecních a měšťanských škol byla rovněž obsazena a národním školám tak zůstala k dispozici pouze novoměstská obecná škola. Výuka byla v důsledku těchto opatření přerušena od 26. července 1914 do 31. srpna 1917.

Jižní brána bývalého zámeckého komplexu, pohled od východu k západu, místo připravované pro stavbu školy na dnešní ulici 17. listopadu. Fotografie zhotovil Josef Pícek, 1894.

Další zásah do provozu školy přinesla druhá světová válka. V prosinci 1940 byla budova zabrána německým vojskem. Od 16. prosince proto využívala chlapecká škola prostory v reálce, bylo zavedeno střídavé vyučování v týdenním režimu, a to v dopoledních a odpoledních hodinách. Stejným způsobem se střídalo také gymnázium a dívčí měšťanská škola, která získala prostory v budově gymnázia. Ve dnech 4. a 5. ledna 1941 totiž do města dorazilo první řadové německé vojsko (náhradní prapor 494), které zde vytvořilo stálou posádku. Vojáci byli ubytováni nejen v této školní budově, ale také ve starých kasárnách, přičemž oba objekty byly pro potřeby vojska předem důkladně připravovány. Jednalo se o vojáky, kteří v Jičíně absolvovali vojenský výcvik a dne 23. února složili vojenskou přísahu na Valdštejnově náměstí.

Situace jičínských škol se ještě zhoršila v závěru války. Rok 1945 byl pro místní školství mimořádně těživý. Koncem ledna byly v Jičíně zřízeny lazarety německého vojska a v dubnu byly k tomuto účelu poskytnuty také prostory obecních a měšťanských škol.

V letech 1894–1896 na místě zámecké zahrady byla vystavěna budova chlapeckých a dívčích obecních a měšťanských škol, foto Josef Pícek, 1896–1904. V roce 1904 bylo přistavěno východní křídlo v proluce mezi školou a spořitelnou.

Hana Fajstauerová

UDÁLOSTI V OBRAZECH

Masopust 2026. Průvod v dolních Robouších.

Textilní workshop na faře v Robouších. Staré textilní techniky.

Slaměný workshop na faře v Robouších. Zdobení kraslic slámo.

Masopust 2026. Masopustní dílny na faře v Robouších.

Jičínští muzejníci na exkurzi v Muzeu skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou.

VÝSTAVY & PŘEDNÁŠKY

**duben–červen
2026**

VÝSTAVY

**Jedovaté rostliny v herbáři
jičínského muzea**
(únor–květen 2026,
zámecký park)

Park v parku
(červen–srpen 2026,
zámecký park)

**Tavík František Šimon:
Oči vidící**
(květen–červen 2026,
Šolcův statek)

**Vendulka Prchalová:
Směsi/Mixtures Vol. 2**
(květen–říjen 2026,
Šolcův statek v Sobotce)

WORKSHOP

**Tradiční řemesla na faře:
Textilní workshop – tkaní
na karetkách**
(16. 5. 2026, 10–14 hodin,
Fara v Robouších)

**Tradiční řemesla na faře:
Perličkový workshop**
(13. 6. 2026, 10–14 hodin,
Fara v Robouších)

AKCE

K. V. Rais sobotecký
(13. 6. 2026, od 17 hodin,
Šolcův statek v Sobotce)

Více informací na Facebooku
a na www.muzeumhry.cz.
Změna akcí vyhrazena.